

Balkán po roce 1989

Kateřina Králová

Cílem kurzu je představit vývoj Balkánu po roce 1989 až do současnosti. Budou řešeny různé stereotypy a desinterpretace, které jsou s touto oblastí stále spojeny. Zaměříme se na pád komunistických režimů, válku v Jugoslávii, politickou reprezentaci, náboženství, uprchlický problém, menšiny a také současnou politickou situaci. K pochopení mezinárodního kontextu posledních 20 let na Balkáně je nezbytné poznat celkový kontext, ve kterém se region vyvíjel, a představit problematiku komplexně, a to na základě daných teoretických východisek.

Rozvrh

Čt 9. 10. 15:50–19:05 M21, Čt 16. 10. 15:50–19:05 M21, Čt 6. 11. 15:50–19:05 M21,
Čt 4. 12. 15:50–19:05 M21, Čt 11. 12. 15:50–19:05 M21

Metody hodnocení

- 1) Prezentace vybraného tématu - 30%
- 2) Esej na prezentované téma (900 slov) - 40%
- 3) Aktivní účast - 30%
- 4) Docházka Splněno musí být nejméně 60% z každého výše uvedeného bodu.

Úvod (9.10.)

Co je Balkán? Úvod do základní problematiky

Identity, mýty a stereotypy

Přednáška se zabývá charakteristikou identity, základních kategorií mýtů a stereotypů v prostoru balkánského poloostrova, přičemž se soustředí na kategorie národních mýtů a stereotypů, náboženských mýtů a stereotypů a vnějšího stereotypního pohledu na Balkán.

Reading

- „Introduction“, in Lampe, John R., and Mark Mazower. *Ideologies and National Identities The Case of Twentieth-Century Southeastern Europe*. Budapest: Central European University Press, 2004, 1-6.
http://books.google.cz/books?id=gE1c4wK-ASAC&printsec=frontcover&hl=cs&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false
- Hayden - Bakić, Milica. „Nesting Orientalisms: The Case of Former Yugoslavia“. *Slavic Review* 54, č 4 (Winter 1995), 917-31. (pdf)

Postkomunismus a transformace (16.10.)

Přednáška si klade za cíl představit základní specifika transformací politických režimů v balkánských státech po pádu komunistických režimů v jihovýchodní Evropě. Z pohledu „tranzitologických“ výzkumů byly jednotlivé změny režimů na Balkáně dosti odlišné povahy, přesto se v mnoha ohledech jejich vývoj v postkomunistickém období shodoval. Tento vývoj zároveň silně poznamenal kolektivní paměť místního obyvatelstva ohledně komunistického i postkomunistického období. Cílem tohoto výukového bloku bude představit v hlavních rysech historický vývoj a vnímání politických režimů na Balkáně ve druhé polovině 20. století.

Reading

- Judt, Tony. 2005. *Postwar: a history of Europe since 1945*. New York: Penguin Press. P. 665-700. (pdf)
- Linz, Juan J., and Alfred C. Stepan. 1996. *Problems of Democratic Transition and Consolidation: Southern Europe, South America, and Post-communist Europe*. Baltimore: Johns Hopkins University Press, P. 232-54. (pdf)

Referáty:

1. Řecko 1974-2012 (Přikrylová)
2. Bulharsko po Todorovovi
3. Rumunsko po pádu Nicolae Ceaușescu (Kříž)
4. Jugoslávie: příklad Srbska (Špaček)

Náboženství (6.11.)

Přednáška se zaměřuje především na demografickou, náboženskou a etnografickou strukturu populace v regionu a na problematiku fungování duchovních institucí v balkánských zemích zvláště s důrazem na konfliktní situace uvnitř církví i ve společnosti jako takové. Pád komunistických režimů doprovázely změny v celé společnosti. Stranou nezůstaly ani církve a náboženské společnosti, ve kterých zčásti trvaly dlouhodobé spory, zčásti se vytvořily nové. Záměrem tohoto bloku je tedy poukázat na problémy a přiblížit vývoj církví a náboženských společností na Balkáně, jakož i jejich roli v politickém procesu či ozbrojených konfliktech. Předmětem zájmu bude také vztah muslimů k okolním nemuslimským populacím.

Reading

- Kerem Öktem. „Between emigration, de-Islamization and the nationstate: Muslim communities in the Balkans today.“ *Southeast European and Black Sea Studies* 11/2 (2011): 155-71. (pdf)

- Ramet, Sabrina P. *Nihil Obstat: Religion, Politics, and Social Change in East-Central Europe and Russia*. Durham: Duke University Press, 1998, 171-80.

Referáty

1. Náboženské menšiny v Řecku (Tsimá)
2. Turci v Bulharsku (Kváčalová)
3. Kosovo mezi pravoslavím a islámem
4. Židé v jihovýchodní Evropě

Politická reprezentace a populismus (4.12.)

Přednáška se zabývá problematikou politických elit a populismu na Balkáně po roce 1989 se zaměřením na politické strany a osobnosti používající ve své politické činnosti nacionalistickou, rasistickou, xenofobní či populistickou rétoriku.

Reading:

- Frckoski, Ljubomir Danailov. Authoritarian Populism in Transitional Countries of Western Balkans *Iustinianus Primus Law Review* 09/V (Summer 2014), 1-21. <http://www.law-review.mk/pdf/09/Ljubomir%20Danailov%20Frckoski.pdf>
- Pehe, Jiří. „Nationalists in the Balkans and Central Europe: Ideologues or populists?“. (The Balkans/Central Europe Leaders: Exploring Patterns of Leadership and Prospects for Democratic Development - The Bureau of Intelligence and Research at the U.S. State Department and the CIA, Washington. D.C. - 13.4.2005) <http://www.pehe.cz/prednasky/2005/nationalists-in-the-balkans-and-central-europe>

Referáty

1. Rumunsko: případ Iliescu
2. Milo Djukanovic: demokrat nebo mafián? (Zádrapa)
3. Erdoganovo Turecko (Michálková)
4. Řecký populismus v době krize

Menšina a migrace (11.12.)

Přednáška si klade za cíl představit problematiku národnostních menšin v balkánských zemích po pádu komunismu. Výklad se zaměří na politiku jednotlivých států jihovýchodní Evropy vůči menšinám a situaci menšin v oblasti politické, sociální a kulturní. Ve své druhé části pak naváže problematikou nucené migrace, která zasáhla region v důsledku válečných konfliktů v 90. letech, a otázkou návratů. Současně budou přiblíženy současné trendy migrace jak vně tak dovnitř regionu.

Reading

- Roger Brubaker, „National Minorities, Nationalizing States and External National Homelands in the New Europe“, *Daedalus* 124 (1995): 107-32.
http://www.sscnet.ucla.edu/soc/faculty/brubaker/Publications/12_National_Minorities.pdf
- Jenne, Erin J., „Barriers to Reintegration after Ethnic Civil Wars: Lessons from Minority Returns and Restitution in the Balkans,“ *Civil Wars* 12/4 (December 2010): 370-94.
http://www.personal.ceu.hu/staff/Erin_Jenne/Jenne.Reintegration.pdf

Referáty

1. Národnostní menšiny v bývalé Jugoslávii
2. Volný pohyb osob: EU vs. Bulharsko a Rumunsko (Nagyová)
3. Postavení menšin v Řecku (Mokošová)
4. Řecko a migrace (Polaczykova)